

АРХЕА

Б Ю Л Е Т И Н

Защо Сега? Защо Археа?

Нашата култура, чието ценно достояние са културно-историческите ценности, се отличава от тези на другите народи с ред характерни особености. Важни нейни отлики са богатото и разнообразно културно наследство и дълбоките културни слоеве върху които израства.

Поради особеното си географско положение, нашата земя още от древността е кръстовище за много народи. Върху нея възникват и се развиват едни от най-старите култури в Европа и света.

Близостта със земи, в които се развиват други древни култури, превръща нашата в арена на влиянието им.

Нашата земя става мост между Изтока и Запада, възел между два континента и три морета, а културата ни - посредница между културите на древни и високоразвити народи.

Всичко това предопределя голямото значение на културно-историческото ни наследство, не само за родната, но и за световната култура.

В светлината на казаното е необходимо да се култивира ново отношение на държавата и обществото към културно-историческото ни наследство.

Тоталният държавен монопол, наложен от социализма и силовите му мерки, нанесоха многостранни поражения на обществото и най-вече върху отношението към културно-историческото наследство. Хората се отчуждиха от тези ценности и питаеха безразличие, както към всичко, що беше държавно.

След десети наследената лоша нормативна база все повече оставаше само на хартия, а за промяната и никои не си и помисли. Съчетано с недоимъка, това доведе до отприщването на разрушителната иманярска стихия.

Направените козметични промени през 1995 г.

наистина либерализираха частично режима, но макар и в правилната посока, бяха крайно плахи.

Непонятно е, как след като у нас вече собствеността е преобладаващо частна, в областта на културните ценности някои прокламират да бъде само държавна?

Още през 1991 г. с новата Конституция частната и държавната собственост бяха равнопоставени и бе дадена свобода на частната инициатива.

По-късно Конституционният съд на няколко пъти отменяше членове от ЗПКМ, ограничаващи частната собственост върху паметници на културата и така затвърди прогресивна тенденция по прилагането на Конституцията в сферата на културното ни наследство.

При тези реалности днес е абсурдно да чуваме архаични призови за одържавяване на културните ценности, за държавна собственост върху всички неоткрити такива (без оглед на собствеността, в която те се намират) и за забраната на частната дейност в тази сфера.

Тук държим да подчертаем, че дори в стратегическите области, които предполагат държавен монопол: като енергетика, оръжейно производство и природни ресурси, са намерили място частната собственост и частната инициатива.

В една толкова по-свободна и близка до хората сфера, каквато е културно-историческото наследство, да се прокламират по-тежки ограничения е просто безумие.

Според действащата Конституция, културното наследство е обществено достояние, но пак според нея - частната собственост е неприкосновена.

Очертаната посока е към създаване на нужните условия за равноправно съществуване и развитие на държавната и частната собственост и инициатива.

Решенията на Конституционния съд

допълнително затвърди това и очертаха насоките на така нужната реформа. Защитата на обществения интерес не може и не бива да става чрез одържавяването на културните ценности или други ограничения на собствеността, по какъвто и да е начин.

Тук именно следва държавата да прояви балансиращата си роля и да създаде условия и механизми за защита на обществения интерес и едновременно с това да насърчава частната собственост и инициатива и в тази сфера.

Тази и роля не бива, и не може да бъде изродена в едно грубо складиране на културното ни наследство.

Правилното развитие трябва да включва диалог с частния бизнес и обществените организации, с цел достигане на онзи оптимум в нормативната база, който е най-полезен за обществото и най-точно отразява съвременните реалности.

Точно това липсва в момента и е от първостепенно значение, възможно най-скоро да бъде постигнато.

Време е държавата да поеме полагащата и се отговорност и създаде условия за изява и на частната инициатива по издирването, разкриването, опазването и популяризирането на културно-историческото ни наследство, за да може този неизчерпаем ресурс да работи в полза на обществото.

Факт е, че всички институции безрезервно декларират непоколебимост в проевропейската ни ориентация и ако това е реално, то би трябвало и културното ни наследство да не прави изключение.

Ясно е също, че повечето други области са по-неотложни и приоритетни за момента, но в създалата се обстановка на пренебрегване, вместо да се приближим до развитите страни, се оказваме твърде далеч от тях в тази сфера.

Асоциация АРХЕА идва точно в този момент, за да извади истинските проблеми на светло и да предложи алтернативата на общественото мнение и съпричастните в тази сфера.

Ние се възмущаваме еднакво силно от безогледния стремеж за обогатяване, както на тъй наречените иманяри, така и на високопоставените фактори от държавната машина.

Нужен е обективен преглед на реалността, а не едностранчиво представяне на проблемите.

Време е проевропейската ориентация на страната ни да намери място и в сферата на културното ни наследство, а спящите този

процес просто трябва да си ходят.

Време е на възловите места и тук да видим способни млади специалисти, които да ни доближат и в тази сфера към развитите страни, а не да ни връщат в отреченото отдавна минало.

А как е в развитите страни?

Там е невъзможно спецслужбите да нахлуят в дома ти и да ти отмъкнат колекцията, немислимо е археолозите да ровят имота ти, без твоего позволение и надлежно обезщетение, а конфискуването на семейни реликви е просто безумие.

Там културното наследство е държавен приоритет, но в основата стои неприкосновеността на частната собственост.

Оказва се, че държавите с най-либерален режим са и най-големите пазари на културни ценности в света - Америка, Франция и Германия.

Своевременно те са намерили начини и механизми да съхранят и обогатят културното си наследство.

Създали са точен и ясен регламент и компетентни институции, които ни най-малко не ограничават частната инициатива.

Там за ценностите с висока културна и историческа стойност е предвиден специален статут и режим. Тези със световно и национално значение не могат да напускат страната без разрешение, а за останалите няма ограничения.

Търговията е напълно свободна.

Избрана е най-прозрачната форма на търговия - търговете, на които на равни начала се състезават и чужденци. Приоритет при наддаването имат музеите. Ако няма конкуренция помежду им, те могат да закупят всеки предмет по първоначално обявената цена.

Не по-лоши са условията и за любителите на старините. Всеки може да издирва старини и съкровища, стига да не нарушава нечия собственост и права, а за действията в държавни терени има точен регламент.

В тези страни търсенето на монети и реликви е широко застъпено хоби, а разкриването на съкровища е високорисков, но и високодоходен бизнес. Множество компании са основани точно с такава цел и работещите в тях в немалко случаи са световноизвестни учени и общественици.

В световен мащаб инвестициите в тази сфера са милиарди долари.

В тези страни държавата подпомага музеите, а те независимо от собствеността си

се състезават за средствата.

Притежателите на културни ценности се радват на множество облекчения и специално отношение.

Асоциация АРХЕА си поставя за цел да ни приближи максимално до всичко това.

Колкото и невъзможно да изглежда това, ние ще се стремим с всички незабранени средства, всячески да инициираме и катализираме този процес.

Ще работим, както по отношение на обществеността, така и по посока на управляващите, за проява на истинска воля за реформа и дейното и планиране и осъществяване.

Не бива държавата да декларира едно, а да продължава да прави друго.

За съжаление и в тази сфера дори малкото направено до момента е дало нееднозначни резултати.

Това е така, защото все още действията са плахи и изолирани, а и няма изградена визия за бъдещето и стратегия, която да очертае необходимата реформа.

Не бива и тук, за пореден път да повтаряме основните грешки на прехода.

Не бива нормативната база да се гради без участието на засегнатите и заинтересованите.

Абсолютно е наложително в процеса на предлагане и обсъждане, да бъдат включени представителите на частния бизнес и обществените организации.

Сега никъде другаде не е тъй необходимо да се изслушат повече мнения, преди да се формират окончателни становища.

Моментът е такъв, че прибързването е толкова вредно, колкото и безкрайното протакане...

Асоциация АРХЕА най-дейно ще се стреми да обобщи и прецизира всички сериозни мнения за развитието на тази сфера и ще положи максимални усилия за претворяването им в законопроект, съобразен с конституцията, международните ангажименти на страната и новите реалности.

ПРОГРАМА на АСОЦИАЦИЯ АРХЕА

Асоциация АРХЕА идва да обедини и организира усилията на всички развиващи частни инициативи в областта на Културно-Историческото ни Наследство.

Въпреки, че изминаха повече от 12 години от началото на прехода, в тази сфера все още

реформа на е осъществена.

Налице са нови обществени отношения, където ролята на държавата все повече намалява в полза на обществените и частните инициативи. Въпреки това сме свидетели на невъзприемане на тези реалности и блокиране на опитите за реформа.

За изминалите 12 години видяхме либерализация във всички области с изключение на дейността в сферата на Културно-Историческото Наследство (КИН).

Ето защо е нужна организация, която да обедини усилията на прогресивно мислещите и да катализира процеса на реформи.

Асоциация АРХЕА поддържа следните основни ТЕЗИ:

Културното Наследство произхожда от народа и е предназначено за него и никаква нужда не оправдава одържавяването му. Охраната на обществения интерес не може да се изразжда в одържавяване на Културно-Историческите Ценности (КИЦ).

Частната собственост е неприкосновена.

Частната инициатива е неизчерпаем ресурс, който върви ръка за ръка с частната собственост.

Не може в най-стратегическите области да има частна собственост и частна инициатива, а в една толкова близка до народа сфера да се прокламира обратното.

На Културно-Историческото ни наследство трябва да се гледа като на национален капитал.

За да работи този капитал за страната ни, той трябва да е в обръщение.

Културно-Историческите Ценности, намиращи се в земята, са мъртви. Едва след издирването, разкриването, реставрирането и експонирането им, те отново оживяват и поемат своята благородна роля.

Безогледното ровене погубва Културно-Историческото ни Наследство. Фадромо-багерната археология (неофициална и официална) трябва да остане в миналото.

Не може да се налагат ограничения върху собствеността на КИЦ, базирани на:

- произход (Тракия, Рим, Византия и т.н.)
- време (палеолит, неолит, античност и т.н.)
- материал (злато, сребро, бронз, керамика и т.н.)

- изработка (груба, фина, изящна)

Даването на специален юридически статут (попадането под защитен режим) трябва да бъде максимално прозрачна процедура, а регистрите на защитените КИЦ да бъдат

публични и достъпни.

Изхождайки от посочените ТЕЗИ, Асоциация АРХЕА си поставя следните основни ЦЕЛИ:

Да подпомага издирването, разкриването, опазването и популяризирането на КИЦ.

Да подпомага организационно, информационно и технически частните инициативи в тази сфера.

Да съдейства за хармонизирането на законодателството ни (в областта на КИН) с това на най-развитите страни в света, като сезира органите и институциите, имащи законодателна инициатива.

Да съдейства на държавните органи и институции за издирване, разкриване, опазване и популяризиране на КИЦ.

Да съдейства за ограничаването на незаконната дейност.

Да съдейства за развитието на пазара на КИЦ в страната.

Да осигурява правна и техническа информация на членовете си.

Да проучва световния опит и следи постиженията в областта на издирването, опазването и популяризирането на КИЦ.

Да обедини усилията на всички ценители на КИН за по-ефективното издирване, опазване и популяризиране на КИЦ.

Да организира национални и международни форуми, семинари, курсове, работни срещи и др. прояви за обмяна на информация и опит.

Да съдейства за издигане равнището на представяне на България пред света в тази област.

Да повишава равнището на компетентност на членовете си и да отстоява професионалните и икономическите им интереси.

В изпълнение на изложените ЦЕЛИ Асоциация АРХЕА :

Подпомага разпространението и обмена на информация и опит.

Разработва проекти в областта на издирването, разкриването, опазването и популяризирането на КИЦ.

Подпомага установяването на по-тесни връзки между обществеността и работещите в тази сфера.

Провежда програми за популяризиране на КИЦ.

Стимулира реализацията на своите членове в национални и международни прояви.

Участва в национални и международни форуми, свързани с издирването,

разкриването, опазването и популяризирането на КИЦ.

Участва в национални и международни организации със сходни цели.

Координира обществените и международните изяви на своите членове.

Организира семинари, конференции, изложби и др. прояви.

Организира и съдейства за издаването на печатни, филмови и др. произведения за КИЦ, както и издава бюлетин за популяризиране на дейността си.

Първостепенната наша задача е участие в обществения дебат по отношение на предстоящата промяна на нормативната база в сферата на Културно-Историческото наследство.

В тази насока внимателно ще проучим опита на развитите страни. После ще обобщим съществените предложения и компилирайки ги с постиженията на напредналите страни ще формираме база, която ще съобразим с конституцията и международните ангажименти на страната ни.

Така оформеният нов законопроект, ще предложим на вниманието на всички съпричастни към нашето Културно-Историческо Наследство.

Надяваме се, че разумът у всички ни ще надделее и скоро ще разполагаме с модерна нормативна база, съобразена с новите реалности и наистина обличаваща ни и в тази област с развитите страни.

Едва след това бихме могли да се съсредоточим върху привличането на инвестиции, включително и външни, за дейности по издирването, разкриването, опазването и популяризирането на Културно-Историческото ни наследство.

Предвиждаме и специален фонд за откупуване на особено ценни за историята ни КИЦ.

Ще направим и всичко възможно за развиване на аукционите (търговете), като най-добрата форма както за постигане на реалната цена на КИЦ, така и за тяхното опазване и популяризиране.

Нашата мисия е да бъдем непосредствената връзка между държавния и частния сектор в тази сфера, а нашата амбиция е да ги обединим за пълноценното издирване, разкриване, опазване и популяризиране на Културно-Историческото ни наследство.